WASHINGTON D.C.

І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. в Ню Йорку:
BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 246. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 22-го ГРУДНЯ 1959 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, DECEMBER 22, 1959 No. 246. VOL. LXVI.

НАЙБЛИЖЧИМ ЧАСОМ БУДУТЬ ВИПРОБУВАНІ ПЕРШІ ВІДКРИВАЧІ ДАЛЕКОСЯЖНИХ РАКЕТ

Вашингтон. — Генерал Бернард А. Шрівер, керівник командування повітряних дослідів і розвитку при летунських збройних силах ЗДА, виступаючи у Вашингтонському Крайовому Пресовому Клюбі Жінок, заявив, що вже протягом найближчих місяців будуть випробувані у ЗДА перші сателіти для негайного викривання ворожих міжконтинентальних ракет у випадку ракетної атаки ворога на американську територію. Один із проєктів такого сателіта „Мідас" буде випробуваний на базі Кейп Кенаверал на Флориді й у вже готовому до дії стані буде випущений із летунської бази Ванденберга в Каліфорнії. Водночас із цим згадане командування працює над розвитком і конструкцією сателіта „Самос", призначеного для розслідувальних цілей. Інформуючи присутніх про ці проєкти нових американських сателітів і стверджуючи, що випущення штучних сателітів в орбіту Місяця чи плянети Венери є великим престижево досягненням, ген. Шрівер підкреслив, що все ж таки однаково важливими є сателіти, від розвитку і застосування яких залежить не тільки безпека, але й само існування американської нації. Сателіти типу „Мідас" мали б бути збудовані цілою серією і випущені в регулярних інтервалах в орбіту навколо Землі на висоті 1,500 миль. Кружляючи безупину і регулярно навколо Землі, ці сателіти подавали б сигнали про кожну ворожу міжконтинентальну ракету в одну мінуту після її випущення. Це дасть З'єдиненим Державам Америки тридцять хвилин часу, щоб приготовитися до нападу і зареагувати негайно на нього. Це попередження є на 15 мінут скоріше, як алярм поданий дотеперішньою радаровою системою, встановленою на Алясці, в Гренляндії і в Північній Англії. Цих 15 мінут уможливлять командуванню летунських збройних сил не тільки виведення літаків із шляху лету ворожих ракет, але й дозволять йому спрямувати ці літаки в атаку на ворожі цілі. Крім того, внаслідок удосконалення попереджувальної системи з допомогою ракет „Мідас" військове командування не мусітиме вдержувати в повітрі дотеперішнього безупинного 24-годинного поготівля і розташовувати летунські залоги в різних віддалених пунктах Землі. Додаткових 15 мінут в попередженні про ворожу ракетну атаку дадуть змогу Президентові й командуванню ЗДА вирішити, що і як треба діяти й наказати потрібні заходи для оборони країни і для переведення відплатної атаки на ворога.

Спілка сталеварів підписала контракт із 5-ма алюмінійовими компаніями

Шикаго. — 19-го грудня спілка Об'єднані Сталевари Америки підписала контракт із п'ятьма алюмінійовими компаніями, — важний на три роки. Згідно з цим контрактом 35,000 робітників дістануть збільшені платні і винагороди на 30 центів за годину праці. Теперішні заробітні платні в алюмінійовому промислі виносять пересічно по $2.99. Такі фірми підписали контракт із спілкою сталеварів: Алюмініюм Компані оф Америка, Рейнолдс Мітал Компані, Кайзер Алюмініюм енд Кемікал Корпорейшен, Олін - Метіесон Кемікал Корпорейшен і Ормет Корпорейшен. Контракт із важністю взад від 1-го серпня ц. р. до 31-го липня 1962. 28-го грудня мають початися переговори між спілкою сталеварів і сталевими кампаніями, а окрема рада, найменована президентом, має тоді почати свої переслухання в цій справі, щоб до 6-го січня подати звіт до Білого Дому.

Помер останній ветеран Громадянської війни

Гюстон, Тексас. — 19-го грудня у віці 117-ох років помер останній ветеран Громадянської війни Волтер Вільямс. Годину перед його смертю був при цьому ветерані його лікар д-р Рассел Вулф, який ствердив, що Вільямс видужав із запалення легенів, на яке він по раз четвертий ц. р. нездужав, а смерть настала внаслідок „природних комплікацій старого віку", В останніх місяцях були проби заперечити його участь у Громадянській війні, бо сам Вільямс не мав на це доказів, але урядові чинники підтримали старого ветерана, який твердив, що був вояком південної армії, яка воювала проти скасування невільництва. Сенатор Линдон Б. Джансон сказав, що смерть Вільямса „запечатує двері до великої, хоч і трагічної доби". Похорон відбудеться в середу 22-го грудня. Повідомлено про цю смерть президента Айзенгавера в Парижі, який, згідно з довнішою резолюцією Конгресу, проголосив стан жалоби в цілій країні, аж до похорону Вільямса. Вільямс народився 14-го листопада 1842 року, до південної армії зголосився на 11 місяців перед кінцем війни, яка закінчилася в 1865 році.

В АМЕРИЦІ

● **Головний поштмайстер** Артур Е. Соммерфілд заявив на пресовій конференції в Шикаго, що він проситиме Конгрес підвищити поштові оплати за листи до 5 центів. Це одноцентове збільшення оплати збільшить прибутки державної скарбниці від 370 до 385 мільйонів долярів річно. Два роки тому Конгрес підвищив поштову оплату за лист з трьох до чотирьох центів.

● **Пані Лоренс Ганна Тарп** повідомила, що її 24-річна донька Доллі Фріц 10-го квітня 1960 року одружиться з 24-річним князем Гонзальом де Вурбон, небожем Дон Хуана, претендентом на еспанську корону.

● **Представник тютюнового промислу** Джеймс Ричардс звітує, що цьогорічна продукція цигарок в ЗДА становить 500 більйонів штук, з чого самі американці викурили 455 більйонів, а решту продано закордоном або викурили американські вояки в чужих країнах. В 1958 р. викурили у ЗДА 436.3 більйона цигарок, а в 1957 — 409.4 більйона, хоч лікарі постійно пригадують, що куріння спричиняє недуги серця і пістряк.

● **Департамент скарбу** вже почав розсилати поштою 59 мільйонів податкових формулярів разом із інструкціями, як виповняти податкові заяви за 1959-ий рік. Перед новим роком всі платники податків дістануть ці формуляри, а до 15-го квітня 1960 року треба заплатити федеральний податок.

● **Востонський мільйонер** Бернард Гольдфайн, відомий з афери Шермана Адамса, головного дорадника президента Айзенгавера, не сплатив урядові коло 9 мільйонів долярів податків в роках 1952—1957. Більше як 50 осіб по цілій країні перевіряли фінансові операції цього багатія.

● **Геологи ствердили**, що в західній частині Тексасу 50 мільйонів років тому впав із космічних просторів величезний астероїд, відламки якого розлетілися в обширі Сієрри Мадери.

Кард. Спелман говорив в інтерв'ю в Німеччині про кандидатуру католика на президента ЗДА

Вісбаден. — Нюйоркський кардинал Спелман прибув до Західньої Німеччини з Риму, де він взяв участь в церемонії інтронізації 7-х нових кардиналів, — щоб відвідати стаціоновані там американські війська у зв'язку з Різдвяними святами. У пресовому інтерв'ю у Вісбадені, осідку головної кватири американських військ в Західній Німеччині, кардинал Спелман рішуче заперечував, наче б американські католицькі чинники взагалі займались справою кандидатури католика в найближчих президентських виборах в ЗДА. Така проблема, мовляв, для американських католицьких кіл не існує — її заторкують „інші". Для католицького світу вистачає ствердження факту, що католики є такими самими громадянами З'єдинених Держав, як визнавці інших віровизнань.

В НЮ ЙОРКУ ВІДБУЛАСЯ СВЯТО-МИКОЛАЇВСЬКА ЗУСТРІЧ ГРОМАДЯНСТВА З ПРОВІДНИМИ ДІЯЧАМИ УККА

Ню Йорк. — Минулої суботи, 19-го грудня у святмиколаївський вечір тут у великій залі Народного Дому відбулася, заходами Об'єднаного Комітету українсько-американських організацій м. Ню Йорку, який сповняє функцію відділу УККА, оригінальна зустріч-бенкет громадянства із головою УККА проф. Левом Добрянським та президентом тієї установи п. Дмитром Галичином. У зустрічі взяло участь близько дві сотні чільних громадських діячів з Ню Йорку й близької околиці. Рівно дві тисячі долярів зібрано готівкою й чеками на цілі УККА. Зустрч розпочалася привітанням, складеним приявним головою Об'єднаного Комітету м-гром Іваном Винником, на прохання якого о. ігумен Орест Засійбіда, який взяв участь у вечорі разом із парохом церкви св. Юра о. д-ром Юліяном Катрісм, перевів молитву та поблагословив їжу. Після вечері, в часі якої відбулася мистецька програма, голова Винник передав провід зустрічі товстмастерові, д-рові Ярославові Падохові та адв. Юрієві Волинцеві. В мистецькій програмі взяли участь співачка Марта Кобрин-Кокольська, що при фортепіяновому акомпаніяменті піяністки Калини Чічка-Андрієнко виконала три пісні, та песьменник Іван Керницький, який відчитав три актуальні сатиричні нариси, пов'язавши політичні теми зі свято-миколаївською нагодою.

Після вечері слідували три головні промови проф. Л. Добрянського про зовнішню працю УККА, його успіхи в минулому та пляни на новий рік, през. Д. Галичина про нашу внутрішню працю під егідою УККА та наші завдання в новому році, та адв. Володимира Стека на тему наших можливостей на терені Ню Йорку при збільшеній активности нашої громади, зокрема при збільшенні числа наших політичних клюбів та загальній участи в реєстрації наших громадян та голосуванні. Після цього голова Комітету І. Винник з'ясував удія великого Ню Йорку в акції збірки на УККА й дав відсотковий перегляд як спожитковується Народний Фонд. Свою коротку доповідь він закінчив зложенням чеку на суму 500 дол. на УККА. За ним, на заклик товстмастра, зголосилися з датками та короткими заявами цілий ряд громадських інституцій та громадян, які зложили рівно 2,000 дол. тобто 40 відсотків суми, яку проголосив п. Винник, як цьогорічну мету збірки на УККА. Відспіванням національного гимну закінчилася ця зустріч. Між приявними була мати голови УККА, п-ні Добрянська.

В Ню Йорку відбувся авторський вечір Фотія Мелешка

Ню Йорк. — В п'ятницю 18-го грудня заходом Літературно - Мистецького Клюбу відбувся в приміщенні цього ж клюбу Авторський вечір Фотія Мелешка — автора повісти „Три покоління", другий том якої появився цього року в 70-річчя автора а третій том підготовляється до друку у Видавничому Товаристві „Книгоспілка" в Ню Йорку. Про письменника і його творчість оповідав п. Борис Ржепецький, який на початку свого слова висловив жаль із того приводу, що автор не міг прибути на свій вечір, бо лежить хворий на пересту. Доповідач ствердив, що рецензенти Мелешкової повісті В. Чапленко і Л. Луців вірно оцінили цей твір, бо він по мистецьки змальовує дійсність по наших селах перед першою революцією на Україні, яка належить вже до історії, і якої не маємо в інших творах наших письменників, хоч в українському письменстві стільки сільської тематики. Відомий мистець живого слова письменник Микола Понеділок відчитав уривок із ІІ-го тому „Трьох поколінь", і присутні могли ствердити, що Мелешків твір, це дійсна література, і що сільські сюжети не є „вичерпані", як дехто гадає. Представник „Книгоспілки" п. Балинський говорив про третій том, який має бути насичений динамікою 1905, 1914 і 1917-21 років, і який вже редагується. П. Івасишин закликав автора, щоб написав ще і 4-ий том, про побут героїв із „Трьох поколінь" на еміграції.

Микола Бутович виставив свої праці в Народному Домі в Ню Йорку

Ню Йорк. — Минулої суботи 19-го грудня, а саме в день св. Миколая, відомий український мистець Микола Бутович влаштував тут у приміщеннях Українського Народного Дому, в кімнаті ч. 32, виставку своїх образів, яка триватиме до 3-го січня наступного року. Вже першого дня відвідало виставу понад 100 осіб, закупивши 20 із 60 показаних на виставці образів. Вистава не має каталогу, але під кожним образом є карточка з назвою твору та додатковими поясненнями, що облегшує публіці перегляд та розуміння виставлених образів, майже виключно з українською тематикою, головно релігійних, побутових, дещо з української мітології, колядок. Загальну оцінку тоді ще плянованої виставки подав

Микола Бутович

Михайло Островерха в „Свободі" з п'ятниці, 11-го грудня. Виставка відкрита в суботи від год. 1-ої до 7-ої по полуд. і в неділі від год. 10-ої до 7-ої.

ПРЕЗ. АЙЗЕНГАВЕР У ФРАНЦІЇ

Президент Айзенгавер переїжджає із пристані в Тульоні на залізничний двірець в цьому ж місті, звідки він поїхав уже поїздом до Парижу на зустріч із головами західних великодержав.

На конференції в Парижі рішено сприяти економічній єдності Заходу

Париж. — Західня конференція „на вершинах" рішила в минулу суботу 20 ц. м. покликати до життя Економічну комісію з представників 10-ох країн, яка розглянула б можливості порозуміння між двома існуючими західньо-европейськими господарськими бльоками та не допустила до господарської війни між тими бльоками. До цієї Комісії належатимуть ЗДА, Канада, Англія, Франція, Західня Німеччина та 5 інших делегатів з обох згаданих економічних бльоків, а саме Спільного господарського ринку 6-х держав (Франція, Західня Німеччина, Італія, Голляндія, Бельгія і Люксембург) та т. зв. „Зовнішніх сімох" (Англія, Швеція, Норвегія, Данія, Португалія, Швайцарія і Австрія). Промостивши таким чином шлях для економічної єдности цілого Заходу, „велика чвірка" в особах през. Айзенгавера, англійського прем'єра Мекміллена, французького президента де Голя і західньо-німецького канцлера Аденауера всетаки не зуміла зліквідувати всі розбіжності військового характеру, існуючі в поглядах на структуру збройних сил НАТО між західніми державами. У 35 хвилинній розмові віч-у-віч між Айзенгавером і де Голем на цю тему де Голь буцім-то боронив своє становище, що французькі збройні сили мусять знаходитися під власним зверхнім командуванням а не спільним командуванням головної кватири НАТО. Але за коментарями преси, французькі чинники ніби погоджуються на охоплення французької радарної системи також всією такою системою збройних сил НАТО та на тіснішу взаємну співпрацю командувань.

През. Айзенгавер продовжує свою подорож до ще двох країн

Париж. — Президент Айзенгавер прибув до Парижу з Тульону де він висів на беріг після подорожі кружляком „Дес Мойнс" по Середземному морі, в минулу п'ятницю та окремим люксусовим потягом, що їхав із швидкістю 67 миль на год. (рівно 100 клм.) приїхав почерез Марсей до Парижу пізнім вечером, де його привітав президент Шарль де Голь. — В суботу, неділю і понеділок до полудня велись наради західньої конференції „на вершинах" у резиденції французьких президентів поза Парижем, Шато де Рамбує. На понеділок в пол. передбачено обід, виданий през. де Голем у честь членів конференції, після чого, о год. 2:50 попол. західньо-европейського часу, після півгодинної прощальної церемонії, през. Айзенгавер мав відлетіти до столиці Еспанії Мадриду. На вівторок передбачено відлет президента Айзенгавера з Мадриду до Касаблянки в Мароккс на зустріч з королем Мохаммедом V. Це буде остання зупинка през. Айзенгавера за морем перед поворотом до З'єдинених Держав, передбаченим на год. 10:50 вечером на летовище військової бази в Мериленді.

● **Президентом Швайцарської Федерації** на 1960-ий рік обрано Макса Птіп'єра, який одночасно є міністром закордонних справ, займаючи це становище безперервно від 1944 р. Швайцарія вибирає щороку нового президента з-посеред членів свого уряду. Це — одна з нечисленних у світі країн, яка не хоче належати до організації Об'єднаних Націй, хоч на її терені — у Женеві — стоїть палац колишньої Ліґи Націй, тепер осідок постійних аґенцій Об'єднаних Націй, де відбуваються міжнародні з'їзди.

Пластові „Бурлаки" відбули на Союзівці свого традиційного Миколая

Союзівка, Кергонксон. — На цій оселі УНСоюзу в Кетскильських горах, достосованій до теперішнього сезону її тільки огрітими приміщеннями, але й великою ялинкою, що мерехтить вечорами численними світлами на тому місці, де в літньому сезоні грає у змінливих світлах вода фонтани перед гостинницею, відбули минулої суботи і неділі, 19 і 20-го грудня, свій традиційний миколаївський з'їзд пластові „Бурлаки", деякі з родинами, разом 50 осіб. Пластовий курінь „Бурлаки", що до своїх пластових відзнак додає ще свою курінну „емблему" у формі сходженого черевика, вже від років відбуває в день св. Миколая такий свій товариський з'їзд повний „бурлацького" гумору і оптимізму. Теперішнім „ватажком" - курінним „Бурлак" є пл. сен. Роман Леницький. З'їзд почався спільною вечерою в суботу. Після того в огрітому клюбі „Веселка" „бурлаки" мали свій Миколаївський вечір, з оригінальною сценкою та роздачою пакунків. Вони вже наперед повідомляли, щоб кожний сам привіз собі подарунок, бо „не буде сенсу роздавати подарунків, як їх не буде". Очевидно, що обдарували себе взаємно. Після повної гумору сцени відбулась товариська забава. В неділю відбули „бурлаки" ще мандрівку на союзівську „Маківку", де відбувся церемоніял прийняття нового члена. Закінчено з'їзд спільним обідом в неділю. Прийнявши, зогрівши і погостивши (за зниженою ціною) „Бурлак", Союзівка готова прийняти, примістити і заопікуватись кожною кількістю гостей під час Різдвяних Свят за новим стилем з кінцем цього тижня.

ЗАХІД ПРОПОНУЄ СОВЄТАМ ЗУСТРІЧ 25 КВІТНЯ У ПАРИЖІ

Париж. — Чотири західні держави — ЗДА, Англія, Франція і Західня Німеччина — на конференції голів їх урядів, а саме: президента Айзенгавера, англійського прем'єра Мекміллена, президента Шарля де Голя і канцлера Конрада Аденауера — рішила в суботу 20-го грудня ц. р. запропонувати Хрущову переведення „конференції на вершинах" у Парижі від 25-го квітня 1960 року протягом наступних сімох днів. Прийнято денний порядок тієї нової конференції „на вершинах", який складатиметься з трьох точок: 1. міжнародне роззброєння, 2. Німеччина і Берлін і 3. Західньо-східні взаємини. Під цією третьою точкою треба розуміти — за коментарями преси — питання про невтручування у внутрішні справи інших держав та проблему спільної допомоги економічно відсталим країнам. Текст листа до Хрущова одобрено одностайно. Щоб виступити перед Хрущовим з власним готовим проєктом міжнародного роззброєння, „велика чвірка" рішила, щоб негайно зійшлись для виготовлення відповідного проєкту п'ять західніх міністрів закордонних справ тих країн, які є членами навообраної Комісії 10-ох для справ міжнародного розброєння. Тими державами є ЗДА, Англія, Франція, Італія і Канада. Перше засідання тієї Комісії 10-х має відбутись в Женеві в березні ц. р. За суботнішним рішенням голів урядів чотирьох західніх великодержав — міністри закордонних справ п'ятьох вищеназваних західніх держав з Комісії роззброєння мають подбати, щоб західній проєкт роззброєння був готовий для пред'явлення на зустрічі з Хрущовим в квітні ц. р. незалежно від ходу нарад Комісії 10-х. Голови трьох західніх великодержав пішли назустріч аргументації Аденауера, щоб справи Берліну і Німеччини не розпочинати від того пункту, на якому скінчилась остання конференція міністрів закордонних справ у Жеєві, а від так зв. „пляну миру", представленого Заходом рік тому, в якому пов'язано ступневе розв'язування проблеми з'єдинення Німеччини з ступневим зменшуванням міжнародного напруження та роззброєнням. Хоч Совєти відкинули той плян, проте він — за думкою чотирьох західніх голів урядів — найкращий і найсправедливіший. Рішено, щоб у кінцевому комунікаті про цю західню конференцію „на вершинах" потвердити рішення західніх великодержав зберегти свої права в Західньому Врліні. Західні великодержави вибрали в останній хвилині Париж на місце конференції з Хрущовим у квітні наступного року, а не Женеву, тому, що вони погодились, що це буде, мабуть, тільки перша з цілої серії таких східньо-західніх конференцій, що їх треба буде переводити за чергою в різних столицях заінтересованих держав. Старий західньо-німецький канцлер Аденауер, найменший ентузіяст отаких східньо-західніх конференцій „на вершинах", погодився на цю концепцію головно тому, що він — за коментарями преси — бере під увагу, що в наступному році відбудуться в Америці вибори нового президента і тому друга з черги конференція „на вершинах" з участю Хрущова зможе відбутись не швидше, як у 1961 році.

Москва оприлюднила листа Хрущова до Аденауера в справі роззброєння

Москва. — Совєти оприлюднили текст листа Хрущова, висланого до західньо-німецького канцлера Аденауера ще 15-го жовтня ц. р. у відповіді на листа Аденауера з 15-го жовтня. За оприлюдненим текстом, Хрущов покликався на попередні заяви Аденауера, прихильні справі міжнародного роззброєння, та закликав його до спільних дальших зусиль в переговорах про міжнародне роззброєння. Однак водночас Хрущов ще раз повторив свої давні вимоги — підписання мирового договору з двома Німеччинами та перетворення західнього Берліну у „вільне місто". Шеф пресового департаменту в совєтському міністерстві закордонних справ, Міхаїл Харламов пояснив, що ту ноту оприлюднено тому, що деякі її подробиці продісталось у „викривленому змісті" до преси. Аденауер до цього часу ще на того листа Хрущова не відповів, але ніби має це зробити в найближчих днях.

Чу Ен-Лай запропонував індійському прем'єрові Неру „мирову зустріч"

Ню Делі. — Комуно-китайський прем'єр Чу Ен-лай, в останній своїй ноті з датою 17 грудня ц. р., запропонував індійському прем'єрові Джавагарлалові Неру стрінутись на території комуністичного Китаю, або в столиці Бірми Рангуні — після отримання згоди від бірменського уряду — задля розмови в справі індійсько-китайського конфлікту, що виник внаслідок зголошення китайськими комуністами претенсій до 40.000 кв. миль індійської території та збройного окупування коло 3.000 кв. миль. Чу заявив у своєму листі, що його уряд готов „в примирливому дусі" прихилитись до вимоги Індії та відкликати китайські війська з місцевости Лонгю в провінції Лядах, якщо Індія відкличе свої війська з інших, названих в ноті, „дискусійних місць" — з-посеред індійської території. Чу Ен-лай погодився, щоб встановити здемілітаризовану прикордонну смугу, до якої ніодна з сторін не висилала б збройних стеж. — За першими коментарями преси, „примирливий" тон пропозиції Чу Ен-лая зумовлений натиском збоку Москви, якій тепер дуже незручний зріст антикомуністичних настроїв в південній Азії у зв'язку з агресивною політикою її комуно-китайського союзника.

У СВІТІ

● **Совєтські підводні човни** у щораз більшому числі вештаються у західній частині Атлянтику, недалеко американських берегів, і на шляхах найбільшої комунікації між Америкою і Европою. Звернув на це увагу адмірал Джірол Райт, командант усіх морських сил НАТО на Атлянтійському океані, який — після 42 років військової служби — в січні 1960 р. відходить у стан спочинку. Адмірал Райт заявив, що західні держави свідомі небезпеки, якою загрожує совєтська підводна фльота, і працюють над засобами оборони.

● **У Женеві** на минулий четвер призначено „ювілейне", бо 150-те засідання конференції представників ЗДА, Англії і СССР в справі припинення атомових вибухів. Але те засідання не відбулося, бо голови делеґацій погодились зачекати на звідомлення учених фахівців, які радять над можливостями контролі підземних вибухів. Ця нещасна конференція триває від 31 жовтня 1958 року.

● **У Туреччині** засуджено на 15 місяців і 16 днів в'язниці та грошову кару в сумі 3,888 лір ($430) 70-річного редактора Ахмада Емін Яльмана за критикування в пресі прем'єра Аднана Мендереса. Вищий суд ствердив цей вирок.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St, Jersey City, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917, — authorized July 31, 1918.

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Ситі і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок, — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City and Foreign Rates:: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: SVOBODA", P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Коляда на цілі ЗУАДК

Міліярди світел на ялинках та домах американських міст і осель, що їх почали засвічувати минулого тижня, величезний рух по крамницях, непроглядні маси народу на вулицях з оберемками загорнених у квітчастий папір і перев'язаних різнобарвними стяжками пакунків - подарунків степенують той єдиний у своєму роді різдвяний дух у цій країні, який дійде до своєї кульмінації вже з кінцем цього тижня, коли американський нарід відзначатиме рокове свято Різдва Христового. Правда, більшість українців відзначатиме це свято за старим стилем, але цей благословенний різдвяний дух охоплює нас усіх і всі ми відповідно поступаємо, без уваги на те, хто з нас за яким стилем свята відзначає.

В розгарі нашої активности під знаком різдвяного духа Екзекутива Злученого Українського Американського Допомогового Комітету приглушує вміщений у цьому числі заклик до традиційної коляди на харитативно-допомогові цілі цієї нашої гуманітарної централі - репрезентації. Не перший це заклик і не останній, отже не сприймаємо його, як якусь сенсацію. Але й не перше і не останнє свято Різдва Христового проводимо ми цього року, а скільки шляхетних почуттів, скільки спогадів і скільки надій воно в нас викликає! Пов'язання річної кампанії збірки фондів на харитативні цілі ЗУАДКомітету із різдвяною колядою має свій великий сенс і виправдання. Це ж бо саме в ім'я Божого Дитяти, народженого в стаєнці, в недостатках і під загрозою, жертвуємо ми на допомогу тим, хто нашої допомоги потребує. Це саме незрівняний різдвяний дух викликає в людей дух всепрощення і взаємної любови, підказує нам робити приємність своїм ближнім, посилаючи їм дарунки, які вони самі могли б собі придбати і яких *часто вони не потребують.* Що ж тоді й говорити про нашу пожертву на такі цілі, для яких ЗУАДК переводить збірку коляди: на молоко для голодних дітей, на ліки для хворих, на одяг для обдертих, на опіку немічними, на оборону загрожених!

Тож, при всіх наших турботах чи приємностях, пам'ятаймо про менше щасливих, пам'ятаймо про потребуючих, пам'ятаймо про ЗУАДКомітет! Кожна наша пожертва на його цілі надасть повнішого змісту різдвяному духові, збільшить нашу радість, бо принесе радість нашому знедоленому ближньому.

Престиж і політика

Зберігання самопошани і підвищування свого престижу в очах власних громадян і зовнішнього світу — це найперша передумова політичного успіху. Це не така легка справа, бо в різних країнах престиж осягається різними способами, залежно від культури народу, традицій, духового клімату. Щоб ілюструвати це одним з останніх прикладів — пригадаймо прикрий досвід, що його мав Нікіта Хрущов під час своєї візити в Америці. Його поведінка і його діялектика, що викликають подив серед його московських земляків і що допомогли йому добутися на вершини влади, в Національному Пресовому Клюбі у Вашингтоні і на бенкеті фінан. еліти в Ню Йорку зробили погане враження і змобілізували проти нього всю американську пресу і публічну опінію. Величезний успіх останньої подорожі Айзенгавера, головно в Індії, у немалій мірі був наслідком прикметної Айзенгаверові достойної постави, сполученої з особистим чаром і надзвичайною ввічливістю; вони сподобались індійським парляментаристам, ученим і сірим масам куди більше, як облесливі викрутаси Булганіна та грубувата чванькуватість і пропагандистична крикливість Хрущова. В таких випадках успіхи чи невдачі прем'єрів і голів держав є успіхами репрезентованих ними країн.

Але загалом престиж зумовлюється не так словами й жестами, як ділами і політикою. Тому престиж і політика взаємно пов'язані, взаємно залежні. Вигуками і революційною театральщиною кубинський Фідель Кастро не зміг піднести престижу свого правління в очах зовнішнього світу. Німецьке „чудо праці" винесло Західню Німеччину на позицію першорядного міжнародного чинника. Переборення економічної кризи і поворот до добробуту в Англії скріпили престиж консерватистів у народі, а їх уряду — в світі. Престиж де Голя у Франції впав унаслідок прогри в розгрі з партіями в січні 1946 року і відродився внаслідок заламання четвертої Республіки раннім літом 1958 р., коли він врятував Францію від хаосу. Його реформи парляментаризму, податкової системи, валюти і митних оплат привернули стабільність влади і значно поліпшили господарську ситуацію держави. Тому зріс престиж Франції, захитаний попереднім партійним розгардіяшем, господарською кризою та війною в Альжирі.

Але Шарль де Голь, слушно зробивши натиск на конечності зберігання престижової постави Франції, почав практично переводити цю тезу так, що викликав небезпеку кризи в цілому Атлантійському союзі 15-ох держав. З престижевих мотивів він відмовився підпорядкувати французьке летунство спільному командуванню НАТО і відтягнув з-під спільного командування радарну систему і середземноморську фльоту, бо „чуже" командування над частиною французьких збройних сил ніби принижує французьку суверенність. Водночас він виявляє дивну непослідовність. Бо почуття реалізму змусило його проводити повне замирення з Німеччиною, забувши французькі ресантименти з родоводом від 1870 року. Те саме почуття реалізму змусило його признати Альжирові право на самовизначення, але перечулення національного престижу забороняє йому вести переговори з альжирськими мусульманськими патріотами, хоч такі переговори напевно дали б найкращу гарантію замирення і спокою в Альжирі.

Ось так надмірний натиск на престиж може шкодити політиці не менше, як нехтування ним. Національна гордість ніколи не потерпить від розумної політики з позитивними наслідками. Зате не додає слави народові шкідлива політика, хоч би й ведена під пишними гаслами.

Помилка в самій основі

21-го листопада ц. р. урядові делегації ЗДА і Совєтського Союзу підписали в Москві новий договір про співпрацю в справах обміну між ЗДА і СССР в ділянках науки, техніки, освіти і культури в 1960-61 рр. У третьому параграфі 12-го розділу цього договору встановлено, що „обидві сторони сприятимуть обмінові, щодо якого може бути досягнена домовленість між ними, делегаціями, які репрезентують організації, що відають справами дружби і культурних зв'язків, робітничі, профспілкові, молодечі й інші не-урядові організації СССР і ЗДА з метою обміну досвідом і знанням культурного і громадського життя обидвох країн, признаючи, що рішення зреалізувати такий обмін є справою самих організацій".

Так звучить дослівно, в перекладі з російської мови, текст порозуміння щодо евентуального обміну делеґаціями т. зв. громадських організацій З'єдинених Держав Америки і Совєтського Союзу. Проти цього порозуміння дуже рішуче виступив президент об'єднаних Американської Федерації Праці - Конгресу Індустрійних Організацій Джордж Міні, стверджуючи ще раз незаперечну, але неусвідомлювану публічною опінією правду, що в Совєтському Союзі немає не-урядових організацій, і що „професійні спілки в Совєтському Союзі є тільки знаряддям гноблення робітників". Водночас із цим Міні назвав постанови цього договору таким самим обдурюванням американського народу, як деякі платні покази й реклями в телевізійних програмах.

У відповідь на атаку Джорджа Міні державний департамент вияснив, що обмін делеґаціями громадських організацій узалежнений не тільки від майбутнього окремого домовлення в тій справі, але й від згоди самих організацій. Не вияснив державний департамент тільки однієї справи, а саме, що вільні американські професійні спілки і громадські організації у підписаному в Москві договорі поставлено на одному рівні з невільницькими режимовими псевдоспілками й організаціями СССР. З цього погляду третій параграф 12-го розділу договору про культурний обмін — помилковий в самій основі, і тому він не повинен бути ратифікований Конґресом ЗДА, бо прийняття його було б рівнозначне з офіційним визнанням панівної в Совєтському Союзі невільницької системи.

Відкинути цей договір треба тим більше, що Совєти вже використовують його для своєї пропаґанди на міжнародному полі, долучуючи його повний текст до всіх своїх міжнародних пропаґандивних видань, зокрема до видаваного дев'ятьма мовами журналу „Новоє Время", в той час, як в американській пресі повного тексту цього договору ще не опубліковано.

Святочні карточки

Саме тепер, на кілька днів перед святом Різдва Христового за новим стилем, листоноші вгинаються під тягарем листів, між якими левину частину становлять карточки із різдвяними та новорічними побажаннями. Це вже такий звичай країни. Це треба мати на увазі і нам, головно у відношенні до наших американських приятелів і знайомих. Така одна карточка, що коштує кілька центів, може закріпити нашу дружбу, а якщо ми нашому американському приятелеві пошлемо ще й відповідну карточку у мистецькому українському виконанні, то ця карточка скаже йому й слово української прaвди в нйбільш сприятливій для цього хвилині.

ЯРОСЛАВ ГАЛАН НА СОВЄТСЬКОМУ П'ЄДЕСТАЛІ

Нарешті, большевики знайшли українського кандидата, щоб канонізувати його своїм святим. Це — Ярослав Галан, якого за протинародню і протирелігійну діяльність, за вислужництво окупантському московському режимові знищили українські патріоти-підпільники в 1949 році. Тепер, у десятиріччя скону цього комуно - москвофільського діяча, почалась на сторінках совєтської преси кампанія бронзування імени Ярослава Галана. Поети пишуть довжелезні віршища на його честь, підкреслюючи його безсмертя, всякий намагається подати щось про своє знайомство чи співпрацю з ним, пропаґандивна машина вмовляє, що Ярослава Галана за вірну службу совєтському режимові мусить пам'ятати й шанувати український народ. В хорі віршоробів писарчуків, які співають акафісти на його честь не бракує й письменників з іменем.

Ось Петро Панч у київській „Літературній Газеті" з 23-го жовтня ц. р. пише дитирамб під заголовком „Він смертю смерть поправ", в якому вихвалює Галана передусім за його антирелігійну діяльність. Про це пише він у таких суперлятивах, які викликаювь сміх. „За антирелігійну діяльність папа римський відлучає його (Галана) від церкви, — пише Панч, — але Галан не кається, а „плюс на папу" (це — назва Галанового пашквілю — О. Т.). А головне, з кожним днем стає він все більше небезпечним для могутності Ватикану.

Хто ж такий справді цей Ярослав Гална? Львовяни напевно пригадують собі низького амбітника, — який у 20-их роках шукав собі слави у львівських літературних колах і навіть добився одної з літературних премій за свою п'єсу. Та скоро виявилось, що Галанова п'єса „Дон Кіхот з Еттенгайму" — це плягіят, і йому, скомпромітованому, не залишалось нічого, як перейти до совєтофільського табору, який гуртувався тоді навколо журналу „Вікна", що його редаґував Василь Бобинський — письменник, якого большевики знищили, заманувши у Совєтський Союз. Політично Галан був москвофілом і постійно перебував у товаристві таких самих москвофілів, як Кузьма Пелехатий, Голінатий, Заяць та ін. Тож не диво, що в 1939 році з приходом большевицьких армій в Галичину Галан зразу дістав редакторський стілець у „Вільній Україні" і став головним інформатором властей про місцевих українських діячів. В 1941 році, з відступом большевиків, Галан почимчикував за своїми хлібодавцями в глибінь Росії. За свою вірну службу дійшов він на совєтські верхи, перескочивши на ієрархічній драбині навіть декого з східньо - українських вислужників, які перевищали його і роками служби, і стажем.

Поза кордонами України Галан виступав як головний промовець в імені українського народу. Після війни він повернувся до Львова з почестями. Був офіційним кореспондентом на Нюрнберзькому процесі і, як офіційна особа, пропихався в літературу, головно в театр. Але вся його „творчість" не вартувала торби січки. І навіть згаданий вище Петро Панч у своїй статті пише: „Треба правду сказати, за життя Галана не придивились як слід до його творчости". Бо й не було до чого придивлятись.

Але тепер справа виглядає дещо інакше. Ярослава Галана треба забронзувати, канонізувати на большевицького святого, тож треба додати йому вартості і в літературі. Вже після його смерті, театри почали ставити Галанові п'єси „Під золотим орлом" і „Любов на світанні", напевно виправлені котримсь із вправних літераторів.

У київській „Літ. Газеті" з 23-го жовтня ц. р. один з її редакторів, Борис Буряк, пише довжелезну статтю про Ярослава Галана, як про літературного і театрального критика. І що він робить той Буряк? Бере зовсім чужі літературно - критичні праці і приписує їх Ярославові Галанові. Цитує цілі уступи із надрукованої в журналі „Назустріч" рецензії на видану в Львові у 1937 році книжку Галини Журби „Революція йде", і твердить, що цю рецензію написав „безсмертний" Ярослав Галан.

Та справа вияснюється, коли беремо в руки згаданий номер „Назустрічі" і з пожовклої вже сторінки вичитуємо підпис під рецензією. ЯАГ — криптонім, яким підписувався один з найкращих наших тодішніх літературознавців проф. д-р Ярослав Антонович Гординський, заслужений діяч Науковго Товариства ім. Т. Шевченка. Але брехня має короткі ноги. І навіть дивно, як міг редактор большевицької газеди Буряк в 1959 році схвалювати думки наскрізь національного критика Гординського, який закидав повісті Галини Журби брак сюжету і стверджував, що в її повісті „є тільки маса, а характер — це перш за все людська індивідуальність" (підкреслення Б. Буряка), і приписувати цю з погляду большевицького соцреалізму „єресь" Ярославові Галанові. Що більше, редактор Буряк приписав Галанові рецензію д-ра Ярослава Гординського на твори Наталени Королевої. Це ж просто крадіжка, за яку в кожному культурному суспільстві карається як за кримінальний злочин.

Живе у Львові друг Галана, Петро Козланюк, і чи в нього не стало відваги, щоб заявити, що Галан стояв на протилежному становищі, як д-р Гординський, і не міг висловити тих думок, які йому підсуває Буряк. Живе Ірина Вільде, яка добре знає, які автори писали в „Назустрічі". Живе д-р Михайло Рудницький, який колись по кількох реченнях пізнавав автора і який також був редактором „Назустрічі". Але як здобутись на відвагу в тоталітарній державі, коли наказано канонізувати Ярослава Галана за всіма законами большевицької діялектики.

У задушливій, брехливій і злочинній атмосфері перебуває наша література в Україні. В тій атмосфері винищується не лише талановитих письменників, але й їхні твори — виплід їхнього вільного духа. Натомість підноситься на п'єдестл графоманів типу Ярослава Галана.

(от)

З Совєтської Преси

ПРОМОВИСТА НОТАТКА

У „Правді" з 9-го грудня вміщено коротеньку, але досить промовисту нотатку під заголовком „Людина знаходить щастя". Ось невеликий з неї уривок:

„В кімнаті сила-силенна шаф з маленькими шуфлядками. Начальник відділу розшуку осіб, що втратили зв'язок із родичами, К. Н. Медвєдєв пояснює: „Це, сказати б, основа основ . . . В шуфлядках зберігається понад шість мільйонів карток, з яких можна довідатись, кого і куди евакуйовано в роках минулої війни. Окремо зберігається картки для дітей. Їх два мільйони" . . .

В нотатці бракує відповідей на два питання: при якій установі існує цей відділ розшуку і — яке щастя спадає на людину, прізвище якої потрапило до одної з тих шуфлядок?

МІСТ „ДРУЖБИ"

Московські „Ізвєстія" з 28 листопада ц. р. цілу сторінку присвятили селу Каліновка, в в якому народився, а пізніше фігурував в ролі свинячого пастуха Нікіта Хрущов. Порівнюючи „досягнення" села Каліновки з сусідніми селами Нєкіселіцею і Сопичем з Курської, Брянської і Сумської областей, кореспонденти цієї газети розписують, яке то щастя принесла їх населенню совєтська влада за сорок два роки. Але найцікавіше в тому довжелезному репортажі — коротенька заввага в самому кінці: „. . . Тепер міст, на якому йшли колись бої навкулачки між мешканцями руского села Нєкіселіца і українського села Сопич, самі колгоспники називають мостом дружби . . ."

Як же воно так: споконвічна дружба російського та українського народів, як твердить день-у-день совєтська преса, і . . . бої, в яких, очевидно, українці з москалями обмінювались не компліментами.

ХРУЩОВ — „ГОЛУБ МИРУ"

Це не пародія і не жартівливий віршик з „Лиса Микити", а дослівно передрукований уривок з поеми-думи Івана Іванченка, присвяченої візиті Нікіти Хрущова в Америці. Вміщена була ця соцреалістична поема в „Радянській Україні" на першій сторінці 4-го листопада цього року:

. . . І вчули голос той,
як відгомін грому,
У Вашингтоні,
в Вілім Домі.
І просили в гості
на дружню розмову
З Москви товарища
Хрущова.
Що ж то за орел мчить
над океанською водою?
Гей, то ж летить
„ТУ-114" стрілою!
Несе в собі людей
радлиських птах чудовий,
Гей, на чолі
з Микитою Хрущовим . . .
Музикою гимни
залунали,
Гей, залпи загриміли,
тверда стрясали,
Високого гостя
Хрущова та осіб з ним
Пан Ейзенхауер з почетом
своїм славно приймали.
Гей, не ріки розлились
одною рікою,
То народ американський
главу радянської держави
Вітав сердечною хвалою . . .
Хай вічно здравствує й цвіте
за мир і дружбу слово
Товарища Хрущова!

Чи потрібні коментарі до цього „шедевру"?

Василь Мудрий

25 РОКІВ ТОМУ

(Про одну жертвенну ініціятиву)

Велика економічна криза у ЗДА вкінці 1920-их і на початку 1930-их років відбилась на господарському житті малощо не всіх европейських країн. Вона була сильним ударом і для Польщі, що й без того під господарським оглядом була слабою. По українському населенню вона вдарила подвійно, себто як наслідком загальної кризи і наслідком польської протиукраїнської господарської політики.

Особливо відчула цю кризу Галичина, в якій було добре зорганізоване українське господарське, кооперативне, культурно - освітнє й наукове життя, де були численні видавництва і преса.

По відомій пацифікації 1930-го року, по її розгляді перед Лігою Націй у 1931 р. і по підписанні пакту неаґресії з Німеччиною, Польща звернула особливо пильну увагу на українство в Галичині, намагаючись зломити його тим разом усякими, вперш у чергу економічними репресаліями. І так, в усіх українських банків відібрано безправно державні кредити. Науковому Т-ву ім. Шевченка заборонено друкувати шкільні підручники для державних народних і середніх шкіл з українською мовою навчання. Під закидом протистатутового діяння польська влада почала розв'язувати деякі філії „Просвіти" і читальні. За те, що молодь займається політикою розв'язано тернопільську державну гімназію з українською мовою навчання. Були ще й інші на далеку мету обчислені польські заходи, але тут не місце над ними зупинятися.

Недостача оборотового капіталу змобілізувала тоді всю організовану українську збірноту для протиакції на ці польські економічні репресалії. Це був найтяжчий період боротьби за самозбереження українського , широкорозбудованого національного життя.

Так воно виглядало в 1933 і 1934 роках, коли сталась не така то вже дуже велика подія, про яку я згадав на початку. Щож це була за подія? Тоді вона була незвичайною, як тому, що її ніхто не міг передбачити, так і тому, що спричинив її на галицькому ґрунті зовсім незнаний американський громадянин українського роду дорогою переписки д-ра С. Демидчука з редакцією львівського щоденника „Діло". На основі посередництва д-ра С. Демидчука з Америки в „Ділі" з 25-го грудня 1933 р. розписано конкурс на економічні статті, які мали дати відповідь на питання: „Як створити або розбудувати варстати праці для українців у рідному краю?" За найкращі 5 статтей американський фундатор п. Василь Тихий вплатив по 5 долярів за кожну, себто 25 долярів і 5 долярів на потреби конкурсового жюрі. На конкурс, що тривав до кінця січня 1934 р., наплило аж 39 статтей. Жюрі призначило премії авторам п'ятьох статтей, а багато інших відзначило. Всі ці статті надруковано в „Ділі".

Коли б не було цього американського громадянина, не було б цих статтей. Конкурс розбудив притасну творчу енергію серед наших економістів та публіцистів. Відповідей на конкурсове питання було доволі, і були вони різні. Дані з деяких статтей практично почали використовувати приватні підприємці та кооперативні централі.

Але цим ініціятива п. Василя Тихого не скінчилась. Як заповідав комунікат „Рідної Школи" на сторінках „Діла" з 17-го січня 1934 року, цей бизнесмен передплатив для всіх бібліотек в Галичині й на Волині книжкові видання Видавництва „Світ Дитини" на один рік, від січня до кінця грудня. Видавцем „Світу Дитини" був Михайло Таранько. Виявилось, що таких дитячих бібліотек було 840. А що передплата на рік становила $1, то п. В. Тихий заплатив $840. Коли зважити, що вартість одного доляра дорівнювала тоді приблизно дев'ятьом польських злотих, то це давало круглу суму 7,560 злотих. На тодішні часи це була велитенська сума. За ці гроші покійний вже нині Михайло Таранько міг видати дванадцять дитячих, добре підготованих і гарно зілюстрованих книжечок.

Цей американський бизнесмен заповів ще й десять премій для тих дітей, які протягом того року перечитають найбільше книжечок. Прізвища цих дітей мала представити до нагороди „Рідна Школа".

З цих дітей, які ці книжечки читали, повиростали зрілі громадяни. Нема сумніву, що не мало їх проживає тепер на еміграції, розсипані по всіх волелюбних країнах. Пожертви малознаного американського українця, зокрема відчуті ним чи не найпекучіші потреби тодішнього українського життя в Польщі, прийняло все українство із подивом і вдячністю. Такий преценденс родив надії на його послідовників. Одначе такі послідовники на широку прилюдну арену не виплили.

Цим шляхетним фундатором премій і меценатом української дітвори був направду п. Василь Пуйда, що кривсл тоді під прибраним прізвищем Василя Тихого. Це той самий Василь Пуйда, що його ім'я фігурує вже кілька років на мармуровій таблиці Наукового Т-ва ім. Шевченка в Ню Йорку як ім'я одного з членів - добродіїв цієї найстаршої української наукової установи. Це той самий Василь Пуйда, що як 25 років тому, так і по другій світовій війні не скупився з грішми ні на Український Конґресовий Комітет ($650), ні на інші потреби українсько - американської збірноти. Можна мати певність, що ще не одна важлива справа національного порядку знайде його підтримку, бо він тепер такий же повний енергії та ініціятиви, як був 25 років тому.

У 25-ліття описаної події аж проситься натякнути, як то було б гарно та корисно, коли б знайшовся меценат, який зафундував би бодай бодай кілька сотень „Веселки" для наших бідних дітей у Німеччині чи Австрії. Український дитячий журнал був би своєрідним бальзамом для дитячої духовости, нараженої на чужі денаціоналізаційні впливи. Зерна кинені цим журналом на пригожий ґрунт, дали б, без сумніву, багате живо для всього українства.

Федь Триндик

„МОЛОДИЙ, МНОГОНАДІЙНИЙ . . ."

(Балачка про „Перелетних птахів" Івана Керницького і ще дещо)

(1)

„Перелетні птахи" для американського читача це вже давня річ: книжка вийшла ще в 1952 році. Критики напевно вже сказали про неї своє слово. Однак, може чогось не доглянули: автора т. зв. легких жанрів (гумореска, фейлетон, водевіль). Наші критики звичайно тільки так поверхово гладять таких авторів по чуприні (одні по, а другі — проти), але ввійти вглиб, пошукати в їх творчості елементів мистецтва уважають зайвим трудом. А Ів. Керницький це саме такий автор: вибрав собі цю літературну стежку ще з того часу, коли в „Нашому Прапорі" стали появлятись перші його фейлетоники, підписані псевдом „Ґзимс" (чому саме „Ґзимс" — Бог його святий знає). Були вони писані ще на видертих із шкільних зшитків картках, але вже проблискувала в тих „ґзимсах" іскра Божа, на що звернули увагу редактори, і так Івась Керницький, молодий (як тоді казали) і многонадійний хлопчина з села В. коло Львова, — засів за редакційний стіл.

Не вибрав він собі легкого хліба, ой, ні! В тому „бизнесі" не одуриш читача. Границі поділу тут чітко зазначена. В поважну повість, новелю, оповідання завжди можна влити порядну порцію т. зв. водички, і читач не визнається, в чому справа. А у фейлетоні, як не даси чогось такого, від чого читач лопав би від сміху, зривав би боки і качався по землі, заміваючись до сліз, — то ти, братку, невдаха! Навіть у товаристві від тебе вимагають, щоб ти був Бернард Шов чи Марк Твейн, — від того ж ти і гуморист! Ну, щоправда, звання гумориста в'яжеться також із духовою структурою людини, і, як добре подумати, то Ів. Керницький вибрав властиву стежку.

В 1934 р. вийшли „Святоіванські вогні" Івана Керницького. Пригадую собі, як захоплювався ними покійний Мольо (Микола Голубець): „Це стара школа, але добра. Цей хлопець нас ще здивує". Юрі Шкрумеляковi теж подобалась книжка. В „Говерлі" (пригадуєте ту „кнайпу" на Руській вулиці?) сиділи ми раз при склянці пива, і мова зійшла на „Святоіванські вогні".

— Івась втяв не абияку штуку, — сказав Юра. — В чотирьох дряхлих стінах „Старої хати" він представив ціле багатство народної душі.

Юра потягнув зі смаком лик „окоцімського":

— Або в іншому місці, як він це гарно сказав: „Над межею перейшла північ, розпустивши чорні коси . . ." Чудесно сказано!

— Як пізнати, що твір має так звану літературну вартість? — спитав я.

— Ще трудніше сказати, та легше вичути. Коли три голодні спудеї Київської Академії мандрують степом, а наймолодший збиває бучком головки будяків подорозі (чому цього не робить поважний богослов Халява? . . .), то ця маленька сценка віддає краще кольорит, запах, настрій українського степу, як цілий трактат ученого на цю тему . . . Або у того ж Гоголя підстарілий дяк залицяється до молодиці: „А што єто такоє, почтеннєйшая Солоха?" Цих кілька простих слів зразу дають пізнати, що дяк підщипує молодицю. Яке це характеристичне для старого зальотника! . . . Величезний талан той Гоголь!

І Шкрумеляк, висказавши цю глибоку думку про Гоголя, потягнув лик пива і підхопив річ, якби боявся, що я його переб'ю:

— Або ще один приклад, цим разом із Кнута Гамсуна. Є в його „Благословенній землі" така сценка: мандрівний інженер забув у хаті олівець. І ось двоє хлопчиків, один дво-, а другий чотирирічний, беруть потайки олівець, ідуть до стодоли і там рисують. Хлопчики захоплені: яка магічна штука! Та ось до стодоли входить батько, напевно по олівець! — думають хлопці. І старший, свідомий тяжкої вини, покірно виходить наперед і подає батькові корпус деліктi . . . Зворушлива сценка!

(Далі буде)

УСЯ ЦЬОГОРІЧНА КОЛЯДА НА ХАРИТАТИВНУ АКЦІЮ ЗУАДК!

ПОЖЕРТВИ ВИСИЛАТИ БЕЗПОСЕРЕДНЬО ДО ЗУАДК У ФИЛАДЕЛФІЇ: UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMMITTE, P. O. BOX 1661, PHILADELPHIA 5, PA.

ЗВЕРНЕННЯ ЕКЗЕКУТИВИ ЗУАДК-у

(У справі Різдвяно-святочної коляди на харитативні цілі)

Жертвенність української американської громади має вже довгу і світлу традицію. Від перших днів поселення українці у ЗДА дбали не лише про поліпшення своїх життьових умовин, але й про розвиток громадського життя та про долю всього свого народу. Від тих перших днів переселення жертвенність української американської громади доконало не одно велике діло загально - національного значення.

Великим подвигом української американської громади було об'єднання всіх суспільно - допомогових організацій і установ під час другої світової війни для важливої справи допомоги українському народові. На основі цього об'єднання постав ЗУАДК — об'єднаний комітет українських допомогових організацій, які несли поміч братам у старому краю.

Від 1944 року, коли постав ЗУАДК, ця наша загальна допомогова установа виконала велику роботу. На це вказують вже самі цифри: ЗУДК переселив 60,000 українців до ЗДА, зібрав і видав українським втікачам за 15 років свого існування 2 мільйони долярів. Та ще важніше значення ЗУАДК-у, що це — українська самостійна допомогова агенція, яка визнана американським урядом і має зв'язки з допомоговими агенціями інших держав. Саме завдяки цьому ЗУАДК отримав від уряду і від міжнародних допомогових установ понад 15 мільйонів долярів на оплачення коштів переселення своїх аплікантів. Передумовою для такої урядової допомоги було самостійне існування ЗУАДК-у, що було вислідом об'єднання всіх допомогових організацій української громади у ЗДА.

Проте в останніх роках жертвенність нашої громади роздрібнилась. Багато організацій веде свої окремі збірки, збирає фонди і розпоряджає ними в рамах своїх організаційних систем. На жаль, нема вже тієї скоординованої діяльности, яка була подиктована конечністю п'ятнадцять років тому, і яка принесла такі світлі наслідки.

А такої об'єднаної акції потрібно. ЗУАДК виконав таку велику роботу в ділянці переселення і допомоги, але він має перед собою ще великі завдання не лише в майбутньому, але й сьогодні. Бо є ще чимало людей, які потребують допомоги; бо ще далі ведеться, хоч у зменшених розмірах, переселенча акція. Завдяки тому, що ЗУАДК є офіційно урядом визнаною допомоговою агенцією, він дістав допомогу від американської урядової агенції ЮСЕП для управнених аплікантів на одержання і на покриття коштів переселення, на покриття коштів інтеграції. Допомога ЮСЕП охоплювала понад 500 аплікантів, а висота її лише в Німеччині становила понад півмільйона марок річно впродовж кількох років.

Міжнародні зв'язки, а спеціяльно з Міждержавним Комітетом для переселення з Европи (ІСЕМ), членами якого є уряди 29 держав, дали змогу ЗУАДКомітетові дістати для своїх аплікантів на переселення позичку у висоті чверть мільйона долярів, безвідсоткову і довгореченцеву. Завдяки співпраці з великою допомоговою агенцією КАРЕ, ЗУАДК мав змогу подати велику допомогу українцям поза залізною заслоною, отримавши від цієї агенції майже 15,000 долярів у пакетах.

Свою працю ЗУАДК може вести далі лише тоді, коли українська громада здасть собі справу з того, що для вдержання ЗУАД-у потрібно фондів. Жертвенність нашої громади не змаліла, як уже згадано, але дуже роздрібнилась, і тому неможливо скоординувати її на єдиний шлях згідно з громадською доцільністю. Така громадська доцільність диктує, що ЗУАДК — це загально потрібна установа, яка, на випадок війни, братиме участь в організованій міжнародній допомозі потерпілим. Та свою працю може вести ЗУАДК лише тоді, коли бодай у найскромнішому вигляді затримає свою організаційну сітку. Не може ЗУАДК утримувати свої зв'язки і вести міжнародну акцію без свого Европейського Представництва, якому через брак фондів загрожує ліквідація. Ліквідація Европейського Представництва ЗУАДКомітету була б загальною шкодою для всієї української громади не лише в харитативній ділянці. Тільки завдяки тому, що ЗУАДК має це Представництво, можна було отримати допомогу від ЮСЕП, ІСЕМ, КАРЕ і інших установ. Саме Представництво затруднювало понад 20 українців, оплачуваних фондами ЮСЕП.

Зрозуміла річ, важливою є кожна допомогова справа. Треба допомагати інвалідам, треба допомогти сиротам, школам, студентам, науковцям. Иде про затримання й піддтримку тієї спільної вартости, яку з таким трудом розбудовано.

Иде про затримання установи, яка має офіційне визнання і міжнародні зв'язки.

В харитативно - допомоговому секторі ми здобули незалежність у вигляді власної допомогової установи, і тому наказом хвилини є всю допомогову діяльність української американської громади зосереджувати в цій нашій допомоговій установі — ЗУАДКомітеті, яка, на випадок зміни ситуації, що поставить на першому пляні міжнародну допомогову акцію, матиме значення першої ваги.

Екзекутива ЗУАД-у звертається до української громади, до її громадського розуму з закликом дати змогу своїй допомоговій установі продовжувати працю, спрямовуючи всю збірку цьогорічної Коляди, згідно з традицією на харитативно - допомогову акцію, зосереджуючи всю допомогу в ЗУАДК. Українська патріотична громада створила ЗУАДК, і в її руках дальша доля цієї нашої офіційної незалежної установи.

ЕКЗЕКУТИВА ЗУАДК

СУМНІ — АЛЕ Й ВІДРАДНІ ЛИСТИ

В теперішній дійсності на наших Рідних Землях, де преса є тільки підголоском режиму, обмежена до передруків пропагандивного матеріялу з московських органів — про багато подій на місцях ми маємо змогу довідатися тільки з листів від рідних чи знайомих, котрі стараються інформувати тих, що опинилися за „великими водами", про всі важніші події на місцях колишнього спільного перебування. Вістки ті переважно сумні — все таки інколи дають можливість дізнатися про події, котрі доказують, що не зважаючи на всі зусилля червоних окупантів не вдалося згнобити національної свідомости і впливу її — пошани для тих, що в життю трудилися для свого Народу. Нещодавно довелося мені читати такого листа, надісланого до мого приятеля його знайомим з м. Винник біля Львова. Листа зі сумною вісткою, що 11 вересня ц. р. помер там довголітній лікар та заслужений на суспільному відтинку у Винниках — св. п. д-р Яків Нагляк.

Уроджeнець Стрия — по закінченні там гімназії студіює медицину на віденському університеті і закінчує свої студії вже як старшина австрійської армії під час першої світової війни. Листопадовий зрив застає Його на становищі лікаря ґарнізонового шпиталю у Відні, та це не перешкаджає Йому вернутися окружною дорогою до Галичини і зголоситися до служби в УГА. З нею переходить цілі визвольні змагання на Західніх і Східніх Землях, а по ліквідації УГА остає далі в рядах армії УНР і щойно з її останніми частинами восени 1920 року вертається на свою вужчу батьківщину. З тих часів всі члени УГА, з котрими мені доводилося говорити про Покійного, однозгідно висловлюються, що в часах коли пошесті найбільш винищували нашу армію — Він не знав, що це відпочинок, а жив тільки одним бажанням — якнайкраще допомогти хворим товаришам зброї! — Коли війна була покінчена — Покійний вертається на кількалітню практику до Відня, а по закінченні її відчиняє в 1925 р. свою лікарську практику у Винниках, де саме бракло лікаря-українця по смерті сл. п. д-ра Івана Липи, кол. примара міської лікарні в Одесі і члена уряду УНР. І на протязі цілого свого перебування у Винниках показався д-р Нагляк гідним наслідником свого визначного попередника. З дуже доброю теоретичною і великою практичною підготовкою він швидко здобуває собі — мимо неперебірчивої конкуренції зі сторони трьох місцевих лікарів-поляків — марку знаменитого лікаря. І що важніше — лікаря-людини в цілому того слова значенні! Людини, котра без огляду на маєтковий стан чи суспільне становище пацієнта — з цілою наполегливістю і з великим професійним знанням старається вирвати його з обіймів смерти, а по крайній мірі можливо облегшити його терпіння. Без огляду на маєтковий стан пацієнта — бо доводилося Покійному лікувати в багатьох випадках, де Він не тільки не бачив гонорару, але ще давав свою готівку на закупно ліків!

Та лікарська практика — це тільки одна сторінка діяльности Покійного. Він негайно по своєму приході до Винник включається в суспільну працю, бере живу участь в розбудові громадського життя, головно на економічному відтинку. Це Його заслуга, що місцева торговельна кооператива, котру Він, як новобраний голова надзірної ради, перебрав в стані близькім ліквідації, по кількох літах Його праці вела три крамниці і — крім товарових зворотів для своїх членів — ще й давала можливість праці кільканадцяти безробітним українцям. За Його почином відновлено теж місцеву кредитову кооперативу, котра знов під проводом Покійного перетворюється в короткому часі у фінансово сильний повітовий Українбанк. І знов кількох українців-студентів високих шкіл має можливість дістати працю. А теж на відтинку місцевої самоуправи — вибраний членом міської ради закінчує з безконтрольною господаркою громадським майном, дає кільком українцям платні зайняття в міському уряді та в864нує відступлення громадою прегарної спортової площі в центрі міста українському спортовому клюбі „Дніпро". А в цілій тій праці цінус Його простолінійність і — хто знає умовини життя в міжвоєнній Польщі — відвага! Він не дивиться чи Його потягнення будуть милими чи ні для „власть імущих". У Нього на оці одна ціль — добро української справи!

В листі з вісткою про Його смерть читаємо далі: „В похоронах взяло участь кількох священиків та кілька тисяч народу з Винник, винниківського району та Львова. Похоронний похід при супроводі гарного хору та окрестри перейшов з дому центральними вулицями Винник попри пам'ятник Шевченка до церкви, і потім на кладовище. Домовину несли лікарі і приятелі Покійного. Свіжу могилу покрило 20 вінків. Покійний коротко до смерти був зовсім притомний (помер від недуги пістряка) і зворушливо прощався з численними своїми колишніми пацієнтами, а казав попрщати теж і тих, що за „великими водами".

Громадянство не забуло про заслуги д-ра Нагляка, а хто знає умовини совєтської дійсности — то одначе треба ствердити, що вістка про таку спонтанну маніфестацію є дуже відрадною! Винничани зуміли оцінити працю Покійного і виявом своєї пошани доказали, що та праця не була даремною. Спочиває св. п. д-р Нагляк на винницькому кладовищі недалеко могили свого колишнього шефа — міністра здоров'я УНР д-ра Івана Липи. Недалеко стрілецької могили, де вічним сном спить 17 колишніх його товаришів зброї з УГА, котрі згинули лицарською смертю в обороні українського Львова. А довкруги рідні сосни шепочуть Йому вістку, що пам'ять про Нього живе і ще довго буде жити серед всіх тих для кого Він трудився — так на Рідній Землі як і за „великими водами"!

д-р Ярослав Левицький

МИКОЛА ЯЦКІВ

(Посмертна згадка)

4. серпня 1959 р. в Брукліні, Н. Й., перестало битися серце Миколи Яцкова, вислуженого гімназійного професора у Львові. Перемишлі й на заточенні в Польщі. Останніми роками М. Яцків не був активним в українському громадському житті через затяжну недугу, але до 70-го року життя він був незвичайно активний.

Микола Яцків народився 26-го жовтня 1884 р. в Раківці, повіт Надвірна, у свідомій селянській родині. Його батько Степан був секретарем громади, а іноді сповнював обов'язки сільського вчителя та писав поезії. Він мав 14 дітей, з яких усі отримали освіту, а три сини Микола, Михайло й Антін закінчили високі школи. Пок. Микола ходив до гімназії в Станиславові й Коломиї, а після іспиту зрілости в 1902 р. записався на філософічний факультет Львівського університету. Пізніше студіював німецьку і кляєичну філософію на Віденському й Черновецькому університетах, при чому заробляв лекціями на удержання. Протягом університетських часів М. Яцків був активним членом студентських організацій, а в часі на вакаціях працював над культурно - освітнім піднесенням своєї улюбленої Бойківщини.

По закінченні студій М. Яцків учителював у академічній гімназії у Львові аж до 1919 р., коли то польська влада звільнила його з посади за те, що відмовився зложити присягу на вірність Польщі. Тоді він кинувся в вир торговельно - господарського життя. Заснував у Львові приватну спілку „Відбудова", яка спроваджувала з-за кордону сільсько - господарські машини і продавала селянам. Таким чином „Відбудова" причинилася до піднесення рівня сільських господарств в повоєнній Галичині. Спілка розвивалася добре і мала всі дані на дальший розвиток, але з девалюацією польської марки і внаслідок грошової реформи в 1924 р. вона заломилася і її основник опинився в тяжкому фінансовому стані. В 1925 р. він повернувся до учительської служби, але польська влада заслала його аж до Ніска над Сяном. В 1933 р. повернувся до Галичини і вчителював коротко в українській гімназії в Перемишлі, але через непорозуміння зі шкільною владою його перенесли до Ряшева. Тут застала його друга світова війна. За німецької окупації, управляв кооперативними установами в Ряшеві. На тому становищі він багато помагав нашим людям на Засянні, а численні втікачі з Галичини знайшли в ньому свого добродія й дорадника. Проф. Яцків вмів бути тактовним супроти автохтонного польського населення, серед якого тішився пошаною і симпатією. Все таки при кінці німецької окупації отримав ряд листів з погрозами від польських боївок. І лише чудом уникнув смерти з рук польських фанатиків.

В літі 1944 проф. Яцків з дружиною і 5-літнім синком виїхав на скитальщину, спершу до Чехії, а звідтам в 1946 р. вдалося йому вирватися з комуністичних кігків до Баварії, де вже були його троє дорослих дітей — лікар Микола мол. і дочки Марія й Лідія. В 1949 р. переїхав з родиною до ЗДА і замешкав в Брукліні, Н. Й., де й помер.

Ще в молодших роках проф. Яцків пробував письменницького пера, пишучи короткі оповідання й новелі до наших часописів і журналів в Галичині. Писав також на педагогічні теми в професійних виданнях. На еміграції з ЗДА друкувалися його оповідання в „Свободі" під псевдонімом Ігор Зінич, а одне з них „Школярська любов" було вирізнене на літературнім конкурсі. Покійник залишив в рукописах кілька довших оповідань, які не дочекалися видання. В 1953 р. вдалося йому видати ілюстровану збірку оповідань для дітей п. з. „Різдвяні троянди".

Покійний М. Яцків стояв близько „Молодої Музи" в передвоєнних роках і приятелював з Іваном Трушом, Василем Пачовським, теперішнім президентом в екзилі д-ром Степаном Витвицьким й багатьома іншими визначними діячами. За свою веселу, повну оптимізму, вдачу був загально люблений серед товаришів і знайомих. Він читав усе, що попало під руки, майже до своєї смерти.

Смерть прийшла під час сну від повторного виливу крови до мозку. Я, як довголітній приятель покійного у прощальному слові вкинув до труни грудку землі з Рідного Краю, який бл. п. Микола Яцків на віки залишив, і за яким дуже затужив. Його останнє бажання до дітей було таке: „Як колись обставини зміняться, перенесіть моє тіло на Україну".

Хай гостинна американська земля буде Йому легкою!

Роман Чубатий

● **Невідомі злочинці** застрелили в Шикаґо ґенґстера Роджера Товгі, який недавно був звільнений з тюрми, де відсидів 26 років за викрадення Джана Фактора. Злочинці мали з ним якісь давні порахунки. Товгі був засуджений на 99 років в'язниці, але його звільнили передчасно „за добру поведінку".

● **До комуністичної північної Кореї** прибуло з Японії 975 репатріянтів, які злакомились на обіцянку комуністів забезпечити їх мешканням і працею. Лише 5,000 корейців з соток тисяч, що перебувають в Японії, погодилися виїхати до Північної Кореї.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Листопадові Роковини в Питсбургу, Па.

Цьогорічні Листопадові Роковини відзначено спільними силами лише на терені м. Питсбургу, щоб замість ряду „провінційного" характеру святкувань в менших громадах, всі мистецькі сили сконцентрувати на занедбаній досіль терен м. Питсбургу, і, щоб одною на високому рівні імпрезою заманіфестувати однозгідність та соборництво всього громадянства Питсбурщини. Дійсність виявила, що такий громадянський підхід дав громадянству високоякісний характер імпрези, і об'єднав різні групи в один національний моноліт.

Листопадові Роковини відбулися 8-го листопада в новій залі при Українській Православній Парафії св. Володимира Великого в Питсбургу-Полудне, яку ущерть заповнило громадянство. Свято започатковано співом американського гимну панною Т. Онишків, в супроводі мішаного Хору УПЛіґи, при форт. акомпаніяменті п. Ів. Сушинського. Відкрив свято голова місцевого Відділу УККА (і голова святочного комітету) п. Василь Сачко. В'язанку стрілецьких пісень виконав хор УПЛіґи, під мистецьким проводом п. Осипа Головацького (з Мікізракс). На канві цілого ряду стрілецьких пісень, вдало продеклямував ряд стрілецьких віршів з визвольницько - революційною тематикою, п. Михайло Остап Малюк, який був сприйнятий із ентузіязмом.

Самодіяльний гурток юначок-пластунок ім. О. Теліги виконав бездоганно сценічну картину Лесі Храпливої „Листопад". Музичний супровід був у руках молодої деб'ютантки п-ни Оксани Харіщак. Два сольо-співи виконала п-ні Євгенія Войтович із Ембридж, пластунка Влодя Гнатюк продеклямувала з відчуттям вірш С. Черкасенка „В день 1-го Листопада". Вокальну частину імпрези закінчив хор УПЛіґи піснею „Народним Лицарям" В. Безкоровайного.

Хор вчинив публіці несподіванку: в першій частині програми виступив в майже автентичних стрілецьких уніформах з того далекого й геройського часу... Усі хористи й хористки в стрілецьких шапках-мазепинках на голові, з нашитими золотистими тризубами. Також рецитатор стрілецьких віршів, п. М. Малюк був одягнений у старшинський однострій славної Галицької Армії. В другій частині хор виступив в народніх строях.

Святочну доповідь виголосив професор Клівлендського університету д-р Михайло Пап.

Цьогорічне окружне Листопадове Свято в Питсбургу було далеке від попередніх льокальних виступів. Воно було повне життя. Таке молоде, легке й свіже, як ті з кучерявими головками пластунки на прибраній левами — сцені, і їхні палкі віршики та пісні!

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співласником 22 мільйонового майна організації!

15 нових членів мгр. Івана Скочиляса

Іван Скочиляс

Сьогодні УНСоюз збагатився на 15 нових членів, яких придбав йому його невтомний організатор мгр. Іван Скочиляс.

Великими успіхами мощений організаційний шлях мґр-а Скочиляса. Минулого місяця в Монтреалі він здобув 32 членів (три неоформлені), ще місяць раніше 38, а оце нових 15 за грудень.

Разом цьогорічний здобуток виносить понад 220 членів. Це число було б куди більше, якщо б обставини не відтягнули були його від праці впродовж трьох місяців. Спираючись на його великий організаційний талант та його неперевершену впертість, можна сподіватись, що цьогомісячне жниво І. Скочиляса не буде гірше, як було в листопаді або в жовтні. А може буде ще краще. Для союзових організаторів, як для колишніх січових характерників, немає нічого неможливого, зокрема під сам кінець ювілейної кампанії Батька-Союзу.

Голова Конґресової Комісії не бачить можливости зменшити податки в 1961 р.

Вашингтон. — Голова Комісії Способу і Засобів в Палаті Репрезентантів, яка вирішує справу податків, конґресмен-демократ із Аркенсо Вілбурґ Д. Міллс заявив, що немає надії на те, щоб можна було перевести загальну редукцію податків в 1960-му році. Він склав цю заяву після закінчення 5-тижневих студій, які перевела його комісія при допомозі 175 податкових і економічних фахівців. Конґресмен Міллс сказав: „Я вповні погоджуюся з тими, які твердять, що наші податки завеликі, коли на них дивитися з точки погляду економічного росту країни." Але він твердить, що зменшити їх можна буде пізніше, не в 1960 році, при ухваленні податків на фінансовий рік, який кінчається 30-го червня 1961-го року. Але конґресмен Міллс не виключає, що вже в 1960-му році можна буде зробити деякі полегші окремим групам платників податків, коли впливи з податків виказуватимуть поважнішу надвишку. Але не можна буде ухвалити загальної податкової знижки, бо до цього треба ще дальших студій і дальшого довшого добробуту.

Вступайте в члени Українського Народного Союзу!

ПОДЯКА

Всім, що з нагоди мого Ювілею були добрі згадати мене і скласти свої бажання, зокрема Президії Української Національної Ради та Урядові Української Народної Республіки в екзилі. Церковним Єрархам і Достойникам, Установам та Організаціям передаю цією дорогою моє сердечне Спасибі.

При цьому дякую всім Громадянам і Громадянкам, що взяли участь у святочному вечорі, улаштованому на мою честь і всім Тим, що присвятили чимало труду для відзначення моїх ювілейних днів.

Виявлені мені з приводу мого ювілейного свята почування та зв'язані з тим мої переживання, залишаться одним із найкращих спогадів мого життя.

Степан Витвицький

Президент Української Народної Республіки в екзилі

ПОДЯКА

Почуваюся до милого обов'язку зложити цією дорогою щиру подяку

Вп. п. д-рові Б. ФИЛИПЧАКОВІ

за безінтересовне переведення складної операції жовчевих каменів. По Його солідній і безкорисній опіці, по 17 днях я вже міг виїхати з лікарні під опіку одної української Родини, яка заопікувалася мною, як рідним.

Тепер я вже працюю і приходжу до здоров'я. Тому, що п. д-р Филипчак рішучо відмовився від всякої матеріяльної винагороди, я складаю Йому прилюдну сердечну подяку і молюся, щоб Всевишній поблагословив і винагородив стократно Його дальшу хосенну для людства працю.

о. МИКОЛА ПРИТУЛЯК

Пассейк, в грудні 1959 р.

✝

З сумом повідомляємо, що 7-го грудня 1959 р. у Львові, відійшла на вічний спочинок на 88-му році життя.

Ольга з Ванчицьких СУБТЕЛЬНА

ОЛЕНА і ПАВЛО ПІТОГРИНИ — донька і зять

НАДІЯ і АНДРІЙ СТАДНИЦЬКІ — донька і зять

МИРОСЛАВ і ІВАНКА СУБТЕЛЬНІ — син і невістка

Внуки і правнуки

✝

Ділимося сумною вісткою, що дня 18-го грудня 1959 року, по довгих і тяжких терпіннях відійшла у Вічність, на 47-му році життя, заосмотрена Найсвятішими Тайнами,

НАША НАЙДОРОЖЧА І НЕВІДЖАЛУВАНА

бл. п. ОЛЬГА З ТЕРЛЕЦЬКИХ СМАЛЬ

маґістер фармації, народжена в Бориславі, Зах. Україна.

ПАНАХИДИ — в СУБОТУ, 19-го, в год. 8:30 вечора, і в НЕДІЛЮ, 20-го ГРУДНЯ 1959 р., в год. 8:00 вечора, в каплиці пох. заведення Литвин і Литвин в Ірвінґтоні.

ПОХОРОН — в ПОНЕДІЛОК, дня 21-го ГРУДНЯ 1959 р., в год. 9:00 ранку, до церкви св. Івана Хрестителя, при Мортон вул. в Нюарку, а звідти на кладовище Голі Крос в Н. Арлінґтоні.

Тяжким горем прибиті:

Батьки — ГРИГОРІЙ й ЄВГЕНІЯ ТЕРЛЕЦЬКІ

Чоловік — ОЛЕКСАНДЕР

Сестра — НАТАЛІЯ з чоловіком і дітьми

Брати — д-р ЯРОСЛАВ і ЗЕНОВІЙ з дружинами та дітьми

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН У ЗДА

ДВІ ДОПОВІДІ ВОЛОДИМИРА ДОРОШЕНКА

23-го жовтня 1959 року в Ню Йорку відбулась наукова конференція Бібліографічної Секції УВАН у ЗДА, — сполучена з відзначенням 80-тиріччя дійсного члена Академії, Володимира Вікторовича Дорошенка.

Конференцію відкрив заступник секції, д-р Б. Загайкевич, який спершу розповів про своє знайомство з В. Дорошенком у 1907 чи 1908 році у Львові, коли той був бібліотекарем у Науковому Товаристві ім. Шевченка і радо постачав молодим студентам книжки і поради. Потім промовець нагадав про заслуги В. В. Дорошенка в галузі української бібліографії. На жаль, в роки війни і окупації кілька праць Дорошенка пропало, не бувши надрукованими. Д-р Загайкевич також відзначив працю В. Дорошенка як журналіста. Не зважаючи на свій вік, він систематично друкується в українській пресі вільного світу. Д-р Загайкевич побажав від імени секції ювілятові здоров'я і сил, щоб довершити свої заміри.

В. В. Дорошенко зробив дві доповіді.

„До історії київської преси", (Сторіччя газети „Київський Телеграф")

Газета „Київський телеграф" почала виходити в серпні 1859 року. Це була перша газета в Києві, до того часу там з'являлися журнали. В 70-ох роках газета була органом українських кіл у Києві, її співробітниками були В. Антонович, Русов, М. Драгоманов. Кореспонденції останнього з Галичиною були одною з причин закриття газети.

Доповідач сказав, що комплекту газети в ЗДА нема. Відомості про неї можна знайти в енциклопедіях. Дані про першого редактора і видавця, Юнга, є в барвистих спогадах російського письменника Лєскова, який 6 років жив у Києві і лишив цікаві спогади про багатьох киян.

За Лєсковим, ред. Юнґ був великим ентузіястом видання газети, хоч людиною невеликої культури. Кияни повинні були б мати до нього вдячність за заснування першої газети, але Юнґ замість подяки зустрічав глузування, бо надто багато в його газеті було смішних друкарських помилок. Через ті помилки цензура не раз хотіла закрити газету. Видавництво не приносило Юнґові прибутку, навпаки, щоб здобути гроші на видання газети, він деінде тяжко працював. Юнґ друкував багато своїх писань, серед них куховарські рецепти і примітивні українські вірші.

В 70-х роках газета „Київський Телеграф" була значно вищого рівня, ніж в перші роки після свого заснування.

„Совєтський Бібліографічний Покажчик про Івана Франка"

Доповідач висловив жаль, що книжка „Іван Франко, Бібліографічний покажчик", — видана в Києві в 1956 році, щойно прийшла до Америки і лише тепер він може дати її критичний огляд.

Книжка складається з 13 розділів, до яких доповідач подав критичні зауваження. Зокрема він зазначив, що у розділі „Рецензії" пропущено праці Кримського, Грушевського та інших „націоналістів". Навіть пропущено рецензії на наукові праці Івана Франка.

У розділі бібліографії перекладів творів Івана Франка на інші мови пропущено переклади Франка на англійську мову, яких з'явилось багато в англомовному додатку до „Свободи". Пропущено переклади на німецьку мову д-ра Грицая.

Є ряд неточностей у розділі, що подає переклади, які І. Франко робив з інших мов на українську. Наприклад, цілком пропущено переклади з гебрейської мови. Неправдиве твердження совєтських авторів, що Франко найбільше перекладав з російської мови, він більше перекладав з західньо-европейських мов.

У розділі „Література про Франка" помічається тенденційність. Праці підібрано так, щоб виставити Франка, як співця воз'єдинення України з Росією. За кількома винятками, пропущено всю дореволюційну літературу про Франка. Нема праць, Зерова, Грушевського, Возняка, Филиповича. Не згадано попередніх бібліографій Франка, зокрема В. Дорошенка та інших. Пропущено більшість розвідок в „Україні", що видавав М. Грушевський.

Основні хиби покажчика — перевантаженість даними про твори малої вартости і проминення вартісних творів.

Інформація М. Лабунька

Член секції, М. Лабунько, поінформував про працю, що її проводять молоді бібліографи, які здобули освіту в американських університетах в галузі української бібліографії. Тепер друкується покажчик українських видань, що з'явились у вільному світі в 1957 році. Підготовляються покажчики за 1958 і 1959 роки. М. Лабунько підкреслив важливість цієї праці на тлі бібліографічної роботи, що тепер іде в усіх країнах світу.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

Нова виставка картин В. Цимбала в Буенос Айресі

Буенос Айрес (сдо). — Відомий графік і маляр В. Цимбал мав вдалу й цікаву виставку картин, що тривала два тижні з 2 до 16 листопада в Буенос Айресі, в галерії Певзера при вул. Фльоріда, — себто там, де відбуваються всі визначні події образотворчого життя арґентинської столиці. Виставлено 21 картину переважно української тематики. Звертала на себе увагу смілива реконструкція „Золотих Воріт" Києва в зимовому ляндшафті з численними банями церков візантійського стилю в дальшій перспективі, а також прегарний великий образ св. кн. Ольги, що вже служить за запрестольний образ в українській католицькій церкві в передмісті Віжа Аделіна. Ориґінально й цікаво потрактував мистець містичну візію „Три душі", що нагадують „Великий Льох" Т. Шевченка. Виставлено „Бані св. Софії Київської", „Хрест з ікони Ахтирської Божої Матері" з прегарним орнаментом і величавого „Архангела Михаїла", патрона київського, що його мистець влучно вмістив також і на зовнішньому фронтоні реконструйованої „Золотої Брами". Щоденник "El Pueblo" присвятив виставці В. Цимбала довшу рецензію, в якій зазначив, що „В. Цимбал — мистець український. Він жив в Україні, коли ще вона не була в большевицьких руках, коли комуністи ще не поруйнували країни, Україна найбільше від них потерпіла. У 1937 р. відбулися масові руйнування церков, і релігійне чуття зазнало переслідувань. Цимбал — справжній мистець..." Асоціяція арґентинських мистців-графіків прислала В. Цимбалові з приводу „цікавої виставки" свої „щирі поздоровлення і побажання."

УДК в Бельгії відбув річні Збори

Загальні Збори УТК в Бельгії, які щорічно відбуваються в двох останніх місяцях, є завжди форумом обговорення громадських справ українських поселенців в Бельгії на протяг цілого року. Цьогорічні Збори (14-ті з черги) відбулися 11 листопада в Домі УДК в Брюсселі при особливо великій участі членства і гостей, що свідчить про зріст зацікавлення працею цієї громадської установи.

Зборами проводила Президія в складі: предсідник — о. кан. Г. Фуканчик, заступник — проф. І. Витязь і секретар — Ф. Михайлишин.

За Головну Управу звітували: голова — д-р В. Попович, секретар — О. Коваль, і скарбник — М. Когут.

Кількість українського населення в Бельгії не зазнала великих змін, за вийнятком кількох родин і окремих осіб, що еміґрували. Вона виносить біля 3000 осіб. Членів УДК нараховує 278. Мережа філій залишилась без змін (13 філій) з тим, що кілька філій придбали коло двох десятків нових членів на протязі минулого року.

Крім допомоги потребуючим власними засобами, УДК виєднав від різних харитативних організацій кількакратну, а то й сталу поміч в харчах і грошах десяткові наших громадян. Очевидно, що кожна філія помагала своїм потребуючим членам на своєму терені. З правної допомоги УДК користали стало члени й нечлени, в користь яких інтервеніював УДК перед різними бельгійськими чинниками і установами.

Багато уваги присвячено вихованню української дітвори. В дитячих оселях, організованих разом з СУМ-ом, взяло участь 110 дітей. На закінчення осель відбулося свято молоді в Намюр, яке було пов'язане з вшануванням річниць Конотопу і Полтави. Збори висловили подяку особам і установам, що зложили датки на потреби дитячої оселі.

Культурно-освітня і мистецька діяльність була підсилена концертами наших мистців Міро-Скалі Старицького і М. Мінського, з яких перший виступав на святі в Намюр, а інший дав 3 концерти в наших осередках і один по радіо.

Особливе схвалення на Зборах знайшов факт посилення сплачування членських внесків, що уможливило виконання цього посту в бюджеті на 100 відсотків.

Орган УДК „Вісті" за редакцією д-ра С. Божика появляється реґулярно раз у місяць. Збори висловилися, щоб на фонд „Вістей" переводити щорічну збірку.

Нову Управу переобрано в наступному складі: голова — д-р В. Попович, 1-ий заступник — інж. З. Витязь, 2-ий заступник — д-р С. Божик, секретар — мґр. О. Коваль, скарбник — мґр. М. Когут. Члени Гол. Управи: Г. Оципко, В. Сидор, Г. Наумович, Г. Ковтко, Ф. Михайлишин. Заступники: А. Чепак, І. Гензелевич. Контрольна Комісія: Голова — Івахів Антін, члени — Королюк М., Галабурда І. Товариський Суд: о. Кан. Г. Фуканчик, члени — проф. І. Витязь І. Королик.

В Торонті відбувся З'їзд СУЖЕРО

Торонто. — 14 листопада відбувся З'їзд Союзу Українців Жертв Російського Комуністичного Режиму. У з'їзді взяли участь понад 50 делеґатів від Відділів і з пару десятків гостей. З'їздом керувала президія у складі Ол. Сосна — голова, А. Степовий заступник, М. Ситник та А. Білоцерківський — секретарі.

З'їзд розпочато молитвою, яку прочитав о. прот. Д. Фотій. З'їзд вислухав письмові привіти від голови УНРади Ів. Багряного, голови ВО УНРади М. Лівицькоог, гол. управ Добрусу в Англії, ЗДА та інших. Із' звітів виявлено зміцнення Відділів, зріст членства, особливо за рахунок жінок, організація зросла протягом року на 14%, стверджено також фінансове зміцнення головної управи та Відділів.

З'їзд обрав нові керівні органи: голова гол. управи — П. Волиняк, члени — В. Корж, Ф. Бойко, Г. Романенко, П. Копил, М. Костюк, В. Літвінов, А. Канарейський, С. Фініковський та Г. Кукса. Обрано дорадчу раду у складі: О. Сосна (Ошава), А. Степовий (Монтреал), В. Чміленко (Торонто) та М. Приходько (Торонто). З'їзд обрав також делеґатів до Світової Федерації колишніх репресованих большевиками: С. Підгайного, Ол. Сосну, В. Чміленка, П. Волиняка та М. Приходька.

З'їзд одноголосно ухвалив висловити подяку голові уряду Канади Дж. Діфенбейкерові за його прихильне ставлення до української визвольної боротьби і обстоювання україннсвьких інтересів на міжнародному форумі В. К.

Купуйте в підприємствах що оголошуються в „Свободі"

Кастро закликає населення інформувати уряд про працю контрреволюціонерів

Гавана, Куба. — Прем'єр Фідель Кастро промовляв на зборах фризієрських робітників і закликав ціле населення Куби, а в першу чергу домашню прислугу, чоферів, кельнерів, готелевих робітників, голярів і продавців по крамницях, щоб негайно доносили поліції все те, що контрреволюціонери говорять проти теперішнього уряду, або що плянують робити. Кастро казав, що починається сильна кампанія проти революції, якої він довершив рік тому, і тому все населення мусить її боронити. Робітники всюди мусять бути „чуйні" і в поготівлі, в парках і на вулицях, та прислухатися до слів контрреволюціонерів, які походять із найбагатшої і середньої кляси населення. „Ваш клієнт має рацію, але не тоді, коли він виступає проти революції", — казав Кастро. Цю промову прем'єр виголосив після того, як 20-го грудня невідомі особи з авта стріляли на вулиці до авта міністра праці Авґуста Мартінеза Санчеза, і поранили трьох вояків в тому авті, в якому не було самого міністра. В тому самому дні на передмісті Гавани вбито одну особу і поранено 4 поліцистів та одного армійського сержанта під час стрілів, коли поліція хотіла заарештувати в'язня, який втік із військової в'язниці. На Кубі відбувається дальша конфіската маєтків, з яких робиться рільничі кооперативи.

Спілка робітників чоловічого одягу домагається збільшення платні

Ню Йорк. — Голова Спілки робітників чоловічого одягу т. зв. Амалґемейтед Кловзінґ Воркерс оф Амеріка Джейкоб С. Потофски повідомив, що ним очолювана організація домагається на початку 1960 року в переговорах із Товариством продуцентів одягу 25-цент. підвишки платні від години праці. Теперішні пересічні платні в кравецькій ділянці виносили по 2.12 доляра від години праці. Потофски заявив, що кравецькі робітники від 1956 року не мали збільшення платні, а 4 роки тому їм збільшено заробітки тільки на 12.5 цента від години праці. Досі спілка не вимагала поліпшення платні, бо не хотіла збільшувати інфляційні тенденції і здорожчувати чоловічі одягів, але при найближчих переговорах представники спілки вимагатимуть збільшення платні на 25 центів.

Погіршились вигляди на згоду на атомовій конференції в Женеві

Женева. — Вигляди на порозуміння на Женевській конференції в справі припинення всяких дальших атомових експериментів, яка триває від 31-го жовтня мин. року та яка відбула вже 149 засідань, знову погіршились, бо скликана два тижні тому паралельна конференція атомових учених для розгляду справи підземних вибухів, не дійшла до порозумінння, як можна би і треба би такі вибухи контролювати. Атомові вчені погодились тільки загально щодо деяких подробиць покращання технічних приладів задля перевірки підозрілих вибухів. Делеґати ЗДА, Англії і Совєтів погодились, щоб перервати Женевську конференцію до 12-го січня ц. р. з уваги на Зіздвяні свята. Джеймс Водсворт, шеф американської делеґації, відлетів негайно до Вашинґтону, для представлення вислідів згаданої Женевської наради атомових вчених і нової ситуації.

Федеральна Торговельна Комісія оскаржує тютюнову фірму за обманливу рекляму

Вашинґтон. — Федеральна Торговельна Комісія заскаржила продуцентів цигарок „Лайф" за те, що вони реклямою цих цигарок обманюють публіку. Заскаржені є тютюнева фабрика Бравн енд Вільямсон Табакко Корпорейшен та оголошенева аґенція Тед Бейтс енд Компані за те, що в своїх оголошеннях про цигарки „Лайф" твердили, що ніби то уряд схвалює їх, бо ствердив, що цигарки „Лайф" мають менше „баґи" і нікотини, як всі інші сорти цигарок. Тютюнова фірма Бравн із Луїсвіллу, Кентаки, не почувається до вини і заявляє, що її рекляма на телевізії є згідна з правдою, якщо йде про продукцію фільтрів до цигарок, які „мають більшу можливість втягати в себе дим цигарки", як це показується на телевізії. Тютюнова фірма заявляє, що вона вислала дані про нові свої фільтри до Федеральної Торговельної Комісії, в яких твердилося, що цигарки „Лайф" мають менше теру і нікотини, і в реклямі стверджується факт, що ФТК повідомлена про це.

Батьки! Зв'яжіть замолоду ваших дітей з найстаршою, найбільшою й найбагатшою українською національною установою поза межами Батьківщини, якою є Український Народний Союз, щоб забезпечити їх кращу будучність, а вашій громаді у вільнім світі нового свідомого члена!

БЕЗ ПОЛІТИКИ

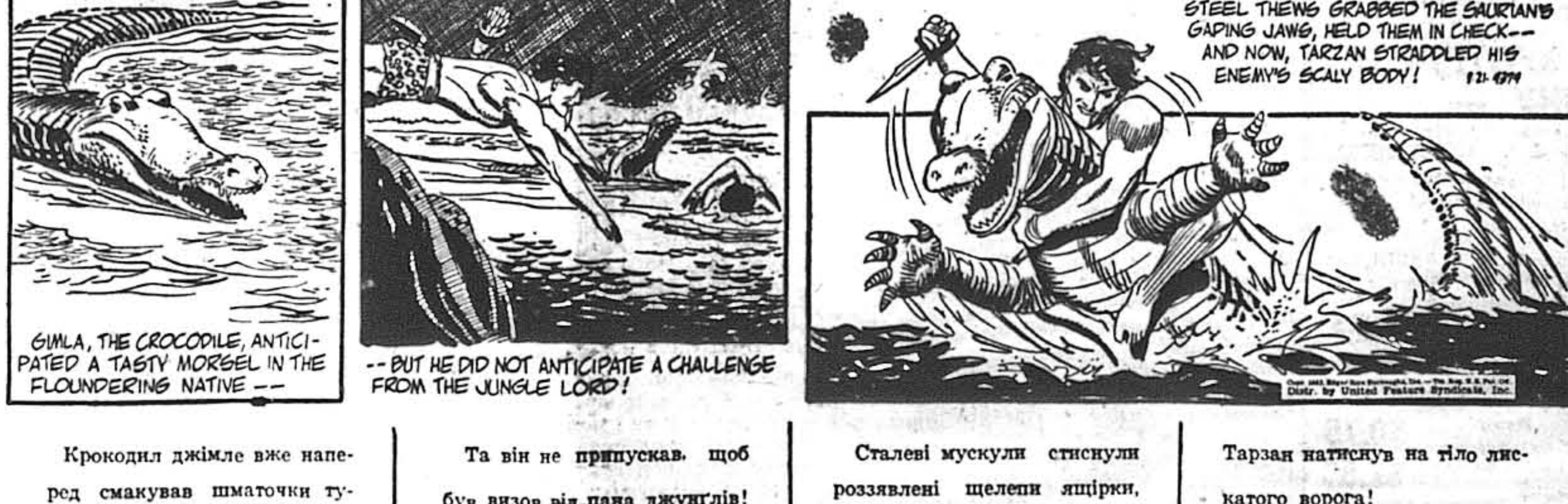
● Професор медицини д-р Дж. Меєр, промовляючи на науковій конференції Іллинойського університету в Монтічелльо, Іллиной, сказав, що люди, які живуть в країнах добробуту, будуть щораз більше товстіти, бо вони чимраз менше рухаються, ведучи змеханізоване життя, подібне до життя тварин у клітках. Єдиний лік проти товстіння — менше їсти і більше рухатися.

● В Ню Йорку появилася книжка професора Віденського університету Еріха Шенка під заголовком „Моцарт і його доба", автор якої підкреслює, як то часто громадянство недоцінює серед себе генія. Відень — музична столиця Европи — дозволив умерти Моцартові в нужді і похоронив його як невідомого бідняка.

● Комісар статистики в департаменті праці, Івен Клеб, підготовляє статистичні дані про те, що продуктивність праці робітників у віці понад 55 років, майже така сама, як робітників у віці від 35 до 45 років.

● На початку сезону полювання, фармер Говард Філлі з Аґевему, Массачусетс, знаючи загонистість мисливців, поставив на леваді біля свого дому велику таблицю з написом: „Корови". Таким чином він хоче забезпечити життя своєї домашньої худоби.

ТАРЗАН, ч. 4379. Битва.

Крокодил джімле вже наперед смакував шматочки тубільця, що борсається . . .

Та він не припускав, щоб був визов від пана джунглів!

Сталеві мускули стиснули роззявлені щелепи ящірки, тримаючи їх в шаху. . . А тоді

Тарзан натиснув на тіло лискатого ворога!

Посмертні Згадки

ТЕОДОР КОЦИНСЬКИЙ, член 301 Відділу УНСоюзу ім. Дмитра Вітовського в Шикаго, Ілл., помер 29-го листопада 1959 р. на 64 році життя. Покійний походив з села Середпільці, Радехівського повіту, Зах. Україна. Народився 27 травня 1895 року. До УНС вступив в 1915 р. Полишив у великому горю, дружину Теклю, сина Володимира (Русселл). Дочку Патрицію, замужну Риян, брата Михайла та внучки. Похорон відбувся 2-го грудня 1959 з похоронного заведення до церкви св. Йосифа, а звідси на цвинтар св. Миколая. В. Н. П.!

П. Врублівський, секр.

ГАВРИЛО ЛУЧКА, довголітній член Сестр. Любов, Відд. 177 УНСоюзу в Провіденс, Р. Ай., помер дня 11 грудня 1959 р. Покійний вступив до УНС в 1914 році. Походив з села Боднарівка, пов. Гусятин, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину, чотирьох синів: Вронка, Франка, Стенлі і Тома та одну дочку Анну, замуж. Геєфорд і 14 внуків, усі є членами УНСоюзу. Похорон відбувся з укр. прав. церкви св. Івана, при участі родини і членів Відділу. Поховано покійного на парохіяльному цвинтарі в Комберленд, Р. Ай. В. Н. П.!

Іван Лаба, секр.